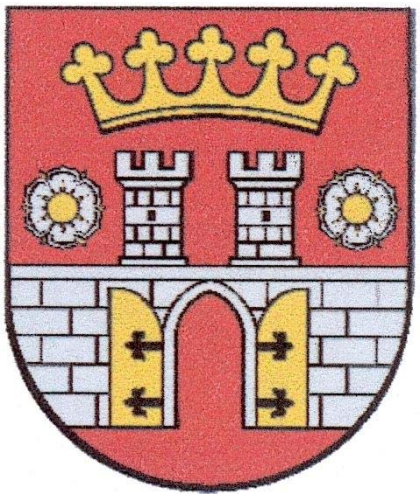

GMINNY PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE MIASTA BĘDZINA

Będzin, grudzień 2007r.

SPIS TREŚCI

Str.

1. WPROWADZENIE 4
2. OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE I JEJ CHARAKTERYSTYKA Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROGRAMU 6
3. CELE I ZADANIA W ZAKRESIE USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST – ROLA GMINY 7
4. OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI, ZARZĄDCÓW LUB UŻYTKOWNIKÓW OBIEKTÓW ZAWIERAJĄCYCH WYROBY AZBESTOWE 9
5. USUWANIE WYROBÓW AZBESTOWYCH – TRANSPORT I UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST 11
   - 5.1. USUWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST 11
   - 5.2. TRANSPORT ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST 13
   - 5.3. UNIESZKODLIWIANIE – SKŁADOWANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST 14
6. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST 15
   - 6.1. INWENTARYZACJA WYROBÓW AZBESTOWYCH W OBIEKTACH PRZEMYSŁOWYCH I ZABUDOWY WIELOMIESZKANIOWEJ 16
   - 6.2. INWENTARYZACJA WYROBÓW AZBESTOWYCH W OBIEKTACH BĘDĄCYCH WŁASNOŚCIĄ OSÓB FIZYCZNYCH, NIE BĘDĄCYCH PRZEDSIĘBIORCAMI 17
     - 6.2.1. OCENA STANU TECHNICZNEGO I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST 21
     - 6.2.2. OSZACOWANIE KOSZTÓW USUNIĘCIA AZBESTU Z OBIEKTÓW BUDOWNICTWA INDYWIDUALNEGO 22
7. ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA USUWANIE AZBESTU 23
   - 7.1. KRAJOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 24
   - 7.2. ŚRODKI FUNDUSZY UNII EUROPEJSKIEJ 26
8. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA ŚRODOWISKO 27
9. ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE PROGRAMU 28

ZAŁĄCZNIKI

Zał. 1.1. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu w instalacjach i obiektach przemysłowych.

Zał. 1.2. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu w obiektach mieszkaniowych wielorodzinnych – w tym obiektach komunalnych (przedszkola).

Zał. 1.3. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w obiektach będących własnością osób fizycznych (nie będących przedsiębiorcami).

Zał. 2 Wzory ankiet dot. informacji o wyrobach zawierających azbest oraz wzór formularza oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Zał. 3 Regulamin dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Katowicach zadań z zakresu usuwania azbestu.

Zał. 4 Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. Priorytet V: Środowisko

Zał. 5 Regulamin dofinansowania z GFOŚiGW unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, powstałych w wyniku likwidacji pokryć dachowych i elewacji z budynków mieszkalnych i gospodarczych z terenu miasta Będzina, stanowiących własność osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami

1. WPROWADZENIE

Z uwagi na specyficzne i uniwersalne własności azbestu znalazł on powszechne zastosowanie w przemyśle do produkcji szerokiej gamy asortymentów stosowanych w przeszłości w różnych gałęziach gospodarki – przede wszystkim w masowej skali w budownictwie. W Polsce azbest wykorzystywany był do produkcji przemysłowej od kilku dziesięcioleci, masową zaś produkcję materiałów zawierających azbest zapoczątkowano w latach pięćdziesiątych. Szczytowym okresem stosowania azbestu – głównie azbestu chryzotylowego były lata siedemdziesiąte. Według obecnych szacunków około 80% ogółu sprowadzanego azbestu zostało wykorzystane do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych. Z wyrobów tych produkowano w największych ilościach różnego rodzaju płyty azbestowo-cementowe (płyty a-c), zawierające przeciętnie około 10% azbestu. Stosowano je powszechnie jako pokrycia dachowe i okładziny elewacyjne budynków mieszkalnych. Znaczne zapotrzebowanie na płaskie płyty a-c, wykorzystywane jako materiały elewacyjne, wiązało się z realizacją na szeroką skalę procesu dociepleń obiektów wybudowanych w technologii wielkiej płyty w ramach programu rządowego. Przyjmuje się, że okres bezpiecznego użytkowania ww. wyrobów azbestowych w warunkach krajowych (biorąc pod uwagę między innymi czynniki atmosferyczne) wynosi około 30 lat. Należy zaznaczyć, że prawidłowa ich eksploatacja, okresowa konserwacja (np. pokrywanie powierzchni płyt a-c odpowiednimi farbami ochronnymi bądź emulsjami) może ten okres wydłużyć, nie stwarzając zagrożeń z racji emisji włókien azbestu przekraczającej „naturalne" tło środowiska.

Wieloletnie badania negatywnego wpływu produkcji i stosowania wyrobów zawierających azbest na środowisko i zdrowie ludzi wykazały kancerogenne działania włókien azbestu. Należy podkreślić, że rzeczywiste i udowodnione jak dotąd zagrożenia dla zdrowia ludzi powodowane są wnikaniem drogą oddechową do organizmu uwolnionych do atmosfery elementarnych włókien azbestu, powodując zwiększone ryzyko występowania określonych schorzeń, w tym chorób nowotworowych. Stąd też, od lat osiemdziesiątych w zdecydowany sposób ograniczono stosowanie azbestu w gospodarce niemal wszystkich krajów świata.

Aktualnie kwestie produkcji, stosowania i obrotu wyrobami zawierającymi azbest reguluje Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz.U. 2004 Nr 3 poz. 20 z późn. zmianami). Ustawa ta zakazuje (z niewielkimi wyjątkami jak np. diafragmy do istniejących instalacji elektrycznych) wprowadzania na terytorium kraju wyrobów zawierających azbest, azbestu a także produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

Ustawowy zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest w zdecydowany sposób wyeliminował negatywne skutki wynikające z bieżącej produkcji jak i w zasadniczy sposób ograniczył dopływ nowych wyrobów azbestowych. Kilkudziesięcioletni okres powszechnego wykorzystywania materiałów azbestowo-cementowych w budownictwie spowodował, że aktualnie w obiektach budowlanych zabudowane są nadal znaczne ilości tych wyrobów, które w wyniku destrukcji mechanicznej, niewłaściwego użytkowania i naturalnych procesów starzenia utraciły pierwotne walory użytkowe, stanowiąc potencjalne źródło zanieczyszczeń środowiska, a także w określonych warunkach mogące niekorzystnie wpływać na zdrowie ludzi i winny być sukcesywnie usuwane oraz bezpiecznie unieszkodliwiane.

Dostrzegając wagę problemu Rada Ministrów RP w dniu 14 maja 2002r przyjęła opracowany przez Ministerstwo Gospodarki „*Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*". Podstawowym celem opracowanego Programu jest spowodowanie oczyszczenia terytorium Polski z azbestu do 2032r. Uwzględnia on między innymi usuwanie azbestu w szczególności z obiektów budowlanych, aspekty związane ze składowaniem odpadów azbestowych, postulowane zasady wsparcia finansowego, ogólne wytyczne do opracowania lokalnych programów usuwania wyrobów azbestowych, założenia dotyczące organizacji, systemu kontroli i monitoringu Programu.

Program ten zawiera również ogólne wytyczne dla gmin:

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- współpracę z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby zawierające azbest,
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu.

Koordynatorem Programu jest Ministerstwo Gospodarki.

2. OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE I JEJ CHARAKTERYSTYKA Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROGRAMU

Będzin jest stolicą powiatu będzińskiego stanowiącą centrum administracyjne, gospodarcze i kulturowe o zasięgu ponadlokalnym z bogatą tradycją historyczną. Miasto zajmuje powierzchnię 37,08km^2, na której zamieszkuje 58.538 mieszkańców (stan na 30.06.2007r). W strukturze użytkowania terenu dominują tereny zurbanizowane (42,7% powierzchni miasta) i tereny rolnicze (36,5% powierzchni terenu). Tereny przemysłowe zajmują 5,8% powierzchni użytkowej miasta, zaś tereny leśne ok. 5,1%.

Po zmianach restrukturyzacyjnych przeprowadzonych w przemyśle na terenie miasta, aktualna działalność produkcyjna zakładów przemysłowych związana jest generalnie z szeroko pojętym przetwórstwem przemysłowym z dominującą rolą sektora energetycznego. Do kluczowych zakładów przemysłu ciężkiego na terenie miasta należą: PKE SA Elektrownia „Łagisza", Elektrociepłownia „Będzin" SA, Fabryka Przewodów Energetycznych SA, ENION SA Będziński Zakład Elektroenergetyczny SA, Huta „Będzin" SA, Kreisel – producent materiałów budowlanych. Oprócz przemysłu ciężkiego istotne znaczenie dla gospodarki w mieście ma sektor usług komunalnych, w tym: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., PTHU Interpromex Sp. z o.o.
Zgodnie z ogólnokrajowym trendem w gospodarce Będzina sukcesywnie wzrasta udział małych i średnich przedsiębiorstw, których domeną są handel i usługi.

Gmina jest zurbanizowana nierównomiernie. W latach 1997-1998, dla potrzeb opracowywanego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Będzina" przeprowadzono inwentaryzację zasobów mieszkaniowych w mieście wraz z określeniem jej struktury własnościowej. Na jej podstawie stwierdzono, że największa liczba mieszkań znajdowała się w dzielnicy Syberka – ok. 27% ogółu zasobów mieszkaniowych, w następnej zaś kolejności: śródmieście – 16% ogółu mieszkań, Grodziec – 15%, Warpie – 12,6%, Ksawera – 10,3%, Gzichów – 9,3%. Najmniej mieszkań znajdowało się w dzielnicy Małobądz – 3,2% ogółu zasobów mieszkaniowych i w Łagiszy – 7,0%.

Około 70% mieszkań mieściło się w zabudowie wielorodzinnej (mieszkania komunalne, spółdzielcze, zakładowe), a największe osiedla to: Syberka, Warpie Wschód, osiedle Zamkowe wraz z osiedlem Partyzantów i osiedle Ksawera.

Budownictwo jednorodzinne (około 30% zasobów mieszkaniowych) zlokalizowane było przede wszystkim w dzielnicach Małobądz, Grodziec, Łagisza i Gzichów.

Aktualne zmiany w porównaniu z okresem przeprowadzanej inwentaryzacji wiążą się z ogólnym trendem rozwoju zarówno budownictwa indywidualnego jak i zorganizowanego w ostatnich latach w kraju. Z istotnego punktu widzenia zagospodarowania miasta, w międzyczasie powstały: osiedle Podskarpie w dzielnicy Koszelew, we wschodniej części miasta, osiedle Górki Małobądzkie w dzielnicy Małobądz, w południowej części miasta.

Powstałe po 1997r nowe inwestycje budowlane z uwagi na obowiązujący zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest nie mają znaczenia w aspekcie realizacji programu usuwania azbestu z terenu Gminy.

3. CELE I ZADANIA W ZAKRESIE USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST – ROLA GMINY

Podstawowym celem Programu jest realizacja głównych założeń zawartych w dokumencie „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski" – usunięcie z terenu gminy wyrobów zawierających azbest do 2032 roku. Realizacja Programu z oczywistych względów jest procesem długotrwałym i kosztownym.

Aktualne uregulowania prawne nakładają określone obowiązki na zarządców/właścicieli obiektów wielolokalowych zawierających wyroby azbestowe, w tym między innymi – inwentaryzacja i identyfikacja elementów zawierających azbest, okresowe przeglądy i ocena stanu technicznego, harmonogram usuwania wyrobów azbestowych. Ich sukcesywne usuwanie, a także finansowanie wszelkich, niezbędnych prac z tym związanych należy do obowiązków zarządców (właścicieli) obiektów. Dotyczy to również obiektów komunalnych, w stosunku do których gmina sprawuje nadzór właścicielski.

Biorąc powyższe pod uwagę, a także uwzględniając kompetencje i możliwości gminy Program ten ukierunkowany jest w znacznej mierze na indywidualnych właścicieli obiektów, dla których zrealizowanie założonych w Programie celów w skali gminy z przyczyn przede wszystkim ekonomicznych, bez określonych mechanizmów pomocowych stwarzać może poważne problemy.

Do podstawowych zadań organów samorządowych w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest należy:

- opracowanie i aktualizowanie gminnego planu gospodarowania odpadami w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest,
- składanie Radzie gminy co dwa lata sprawozdania z realizacji planu gospodarowania odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest,
- zbieranie od osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- opracowanie programu usuwania azbestu z terenu gminy.

W trakcie realizacji Programu przewiduje się następujące działania gminy:

1. **Organizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości azbestu, postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania**.

   Jest to jeden z istotniejszych elementów Programu biorąc pod uwagę ciągle jeszcze relatywnie niską świadomość ekologiczną mieszkańców. Program edukacyjno-informacyjny winien zawierać:

   - informacje o szkodliwości azbestu,
   - obowiązki właścicieli posesji o przekazywaniu Prezydentowi miasta informacji o miejscach występowania wyrobów azbestowych, a także w wypadku ich uszkodzeń bądź prowadzenia prac remontowych ich sukcesywnego usuwania,
   - informacje o możliwościach i niezbędnych warunkach dla uzyskania wsparcia w zakresie usuwania zdemontowanych wyrobów azbestowych z terenu posesji w ramach obowiązującego regulaminu dofinansowania z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
   - aktualny wykaz firm uprawnionych do wykonywania prac demontażowych wyrobów zawierających azbest, posiadających aktualne decyzje Starosty Będzińskiego zawierające Program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi,
   - informacje o kolejnych działaniach Gminy podjętych celem likwidacji azbestu.

   Akcja ta będzie realizowana poprzez lokalną prasę, ulotki, informacje zawarte na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego, stronę internetową UM z wyodrębnioną „zakładką tematyczną" – **azbest**.

2. **Utworzenie bazy danych o ilościach i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w gminie w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację**

obiektów będących własnością osób fizycznych, a także na podstawie informacji posiadanych przez Referat Ochrony Środowiska w ramach dotychczas prowadzonego monitoringu przedsiębiorców i zarządców obiektów zawierających elementy azbestowe. Bieżąca ich aktualizacja i przekazywanie danych do wojewódzkiej bazy wyrobów azbestowych i zawierających azbest (WBDA).

3. **Kontynuowanie pomocy dla indywidualnych właścicieli posesji w zakresie odbioru transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych na zasadach określonych w aktualizowanym rokrocznie Regulaminie dofinansowania ze środków GFOŚiGW unieszkodliwiania odpadów azbestowych. W ramach możliwości pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację Programu.**
4. **Monitoring realizacji Programu.**
5. **Weryfikacja i aktualizacja Programu w wypadku istotnych zmian legislacyjnych lub nowych możliwości finansowych realizacji Programu.**

Przyjmuje się, że powyższe zadania realizowane będą w ciągu całego planowanego okresu działań zmierzających do usunięcia wyrobów azbestowych z terenu gminy – do 2032 roku.

4. OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI, ZARZĄDCÓW LUB UŻYTKOWNIKÓW OBIEKTÓW ZAWIERAJĄCYCH WYROBY AZBESTOWE

Podstawowym celem aktualnie obowiązujących uregulowań prawnych dotyczących użytkowania wyrobów zawierających azbest jest niedopuszczenie do wykorzystania azbestu lub wyrobów azbestowych zawierających azbest w sposób umożliwiający emisję azbestu do środowiska, a sukcesywnie usuwane wyroby azbestowe winny być zastępowane wyrobami niezawierającymi tego surowca.

Kwestie te generalnie regulują:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. 2003, Nr 192, poz. 1876),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, Nr 71, poz. 649).

W ogólności uregulowania te między innymi obligują właścicieli, zarządców, użytkowników nieruchomości, urządzeń, instalacji przemysłowych zawierających azbest do:

- okresowych kontroli stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z ocen stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli należy sporządzić ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest w/g klasyfikacji:

  I stopień pilności – wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie,

  II stopień pilności – ponowna ocena w czasie 1 roku,

  III stopień pilności – ponowna ocena w terminie 5 lat,
- sporządzania i przedkładania organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwania wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek ich nadmiernego zużycia lub uszkodzenia,
- corocznego sporządzania planu kontroli jakości powietrza obejmującego pomiar stężenia azbestu dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- przeglądu i oznakowania (wg ustalonych zasad) miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzania inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzanie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (w wypadku przedsiębiorców) lub prezydentowi miasta (dotyczy osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:
  - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
  - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone,
- zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

5. USUWANIE WYROBÓW AZBESTOWYCH – TRANSPORT I UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Wyroby azbestowe na skutek ich nadmiernego zużycia potwierdzonego przeglądem technicznym winny być usuwane ze środowiska, a powstałe w wyniku prac demontażowych odpady zawierające azbest zaliczane są do odpadów niebezpiecznych.

Powoduje to, że wszelkie procesy związane z usuwaniem wyrobów azbestowych, począwszy od prac demontażowych a kończąc na ich definitywnym unieszkodliwieniu (składowaniu) podlegają określonym procedurom przewidzianym w obowiązujących uregulowaniach prawnych, w tym:

- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2006r Nr 129, poz. 902 z późn. zmianami),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r O odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2007r Nr 39, poz. 251 z późn. zmianami)

oraz w stosownych aktach prawnych.

5.1. USUWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Niewłaściwie zabezpieczone i usuwane wyroby azbestowo-cementowe np. z dachów lub elewacji budynków stanowią często większe zagrożenia uwalniania włókien azbestu do środowiska niż pozostawienie tych wyrobów w dobrym stanie technicznym, bądź ich odpowiednie zabezpieczenie. Stąd też usuwanie wyrobów azbestowych winno być wykonywane jedynie przez specjalistyczne firmy dysponujące wykwalifikowaną i przeszkoloną kadrą, odpowiednimi środkami technicznymi i socjalnymi a także posiadającymi stosowne zezwolenia.

Sposób, jak i wymagania dotyczące wykonawców w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest regulują między innymi:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004r Nr 71, poz. 649),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów

zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005r Nr 216, poz. 1824).

W myśl ww. uregulowań prawnych wykonawcy prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest zobligowani są między innymi do:

- uzyskania pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnionych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
  - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
  - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
  - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
  - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
  - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
  - zgłoszenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy,
- zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, w tym między innymi:
  - izolowanie od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,

- zastosowanie odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- nawilżanie wodą wyrobów azbestowych przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów bez ich uszkadzania, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- zabezpieczenie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest poprzez szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2mm oraz magazynowanie ich na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu,
- oczyszczenie pola prac i otoczenia terenu robót z pozostałości azbestu.

- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Zgodnie z Ustawą o odpadach wykonawca prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych (chyba, że umowa stanowi inaczej) jest wytwórcą odpadów niebezpiecznych, którego obowiązkiem jest prowadzenie ewidencji odpadów, przy zastosowaniu:

- karty ewidencji odpadów,
- karty przekazania odpadów.

5.2. TRANSPORT ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

W zakresie transportu odpadów zawierających azbest zastosowanie mają przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych, w tym:

- Ustawa z dnia 28 października 2002r o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2002r Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.).

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot. Zgodnie z Ustawą o odpadach transport odpadów wytworzonych przez ich wytwórcę nie wymaga uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie przewozu odpadów. Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności wydawane przez starostę właściwego ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów, jak również posiadać dokumenty przewozowe zgodnie z przepisami wynikającymi z ADR.

Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadów jest obowiązany dostarczyć odpady azbestowe do posiadacza, który został mu wskazany przez zlecającego usługę oraz poświadczyć na karcie przekazania odpadów wykonanie usługi transportu.

Do obowiązków posiadacza odpadów zawierających azbest prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- sprawdzenie odpowiedniego opakowania i jego stanu oraz właściwego oznakowania,
- oczyszczenie środka transportu z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu,
- umocowanie ładunku odpadów tak, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu,
- w razie stwierdzenia po wyładunku pozostałości po przewożonych odpadach, niezwłocznie je usunąć i oczyścić pojazd z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

5.3. UNIESZKODLIWIANIE – SKŁADOWANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Aktualnie jedynym racjonalnym sposobem unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich bezpieczne składowanie.

Kwestie składowania odpadów azbestowych regulują między innymi:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002r w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. 2002r Nr 191, poz. 1595),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003r w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. 2003r Nr 61, poz. 549),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005r w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. 2005r Nr 186, poz. 1553 z późn. zm.).

Usuwane odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Zarządzający składowiskiem powinien potwierdzić na

karcie przekazania odpadów odbiór partii odpadów na składowisko oraz zapewnić ich selektywne składowanie w izolacji od innych odpadów.

Czynności związane ze składowaniem odpadów zawierających azbest winny odbywać się w sposób uniemożliwiający rozszczelnienie opakowań – eliminujący możliwość emisji włókien i pyłu azbestowego do atmosfery. W ogólności zaś:

- opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w wydzielonej kwaterze składowiska zgodnie z technologią zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska,
- nie dopuszcza się zrzucania, wysypywania odpadów z pojazdów, kompaktowania odpadów zawierających azbest, poruszania się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów,
- każdorazowo warstwa zdeponowanych odpadów azbestowych powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5cm.

W województwie śląskim zlokalizowane są następujące składowiska odpadów azbestowych:

1. wydzielona kwatera na odpady azbestowe w ramach istniejącego składowiska odpadów komunalnych MPGK Sp. z o.o. w Świętochłowicach – Świętochłowice, teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian”,
2. składowisko odpadów zawierających azbest w ramach istniejącego składowiska odpadów komunalnych PPHU KOMART Sp. z o.o. w Knurowie – Knurów, ul. Szybowa 44,
3. wydzielona kwatera na składowisku odpadów poprodukcyjnych Koksowni „Przyjaźń” Sp. z o.o. w Dąbrowie Górniczej – Dąbrowa Górnicza, ul. Koksownicza 1,

Na składowiskach tych przyjmowane są odpady o kodach:

17 06 01 – materiały izolacyjne zawierające azbest,

17 06 05 – materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

6. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w obiektach zlokalizowanych na terenie miasta stanowi podstawowy element Gminnego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

6.1. INWENTARYZACJA WYROBÓW AZBESTOWYCH W OBIEKTACH PRZEMYSŁOWYCH I ZABUDOWY WIELOMIESZKANIOWEJ

W ramach prowadzonego monitoringu Referat Ochrony Środowiska UM w Będzinie posiada aktualizowane okresowo dane od właścicieli (zarządców) obiektów przemysłowych, zabudowy wielomieszkaniowej i obiektów komunalnych będących w nadzorze właścicielskim Gminy o ilościach i stanie technicznym wyrobów azbestowych.

W poniższych tabelach przedstawiono aktualne dane będące w zasobach Referatu Ochrony Środowiska UM w Będzinie ilości i stanu technicznego wyrobów azbestowych z obiektów i instalacji zlokalizowanych na terenie miasta (zał. 1.1 i 1.2).

Tab. 6.1. Wyroby azbestowe zainstalowane w obiektach i instalacjach właścicieli – zarządców obiektów przemysłowych

Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Uwagi
Huta „Będzin" S.A., ul. Sielecka 63, 42-501 Będzin			
Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mg	7,0	Częściowo ubytki i pęknięcia II stopień pilności
PKE S.A., Elektrownia Łagisza, ul. Pokoju 14, 42-504 Będzin			
Tektura azbestowa	m^2	22,0	III stopień pilności
Izolacja cementowo - azbestowa	m^3	277,57	III stopień pilności
Płyty azbestowo – cementowe, płaskie i faliste; Rury i złącza azbestowo - cementowe	Mg	1328	III stopień pilności
BORYSZEW S.A. Oddział Huta „OŁAWA" w Oławie, Zakład "FENIKS" ul. Paryska 7, 42-500 Będzin			
Sznur do uszczelnień	kg	5	III stopień pilności
Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. ul. Kościuszki 140, 42-500 Będzin			
Rury i złącza azbestowo - cementowe	mb	6250	III stopień pilności
Zakład Komunikacji Tramwajowej nr1, ul. Piastowska 29, 42-500 Będzin			
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m^2	1799	II stopień pilności
Wyłącznik trakcyjny WSE – komora gasikowa	kg	375	
Przedsiębiorstwo Techniczno-Handlowo-Usługowe "Interpromex" Sp. z o.o., ul. Paryska 11, 42-500 Będzin			
Płyty faliste azbestowo – cementowe	m^2	400	III stopień pilności
PEC w Dąbrowie Górniczej, Zakład Cieplny nr 2, ul. I Armii Wojska Polskiego 2, 42-500 Będzin			
Sieć ciepłownicza i zewnętrzne instalacje odbiorcze	kg	3000	II stopień pilności
PKP Oddział Gospodarki Nieruchomościami w Katowicach, ul. Kościuszki – budynek dworca PKP Będzin			
Płyty faliste azbestowo – cementowe	kg	537	Niewielkie uszkodzenia III stopień pilności

Tab. 6.2. Wyroby azbestowe zabudowane w obiektach mieszkaniowych wielo-rodzinnych – w tym obiektach komunalnych (przedszkola)

Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Uwagi
Miejski Zakład Budynków Mieszkalnych Sp. z o.o., ul. Krakowska 16, 42-500 Będzin			
Płyty faliste azbestowo – cementowe	m^2	2.713	II stopień pilności
Płyty płaskie azbestowo-cementowe	m^2	20.670	II stopień pilności
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Wspólnota", ul. Zwycięstwa 12, 42-500 Będzin			
Płyty faliste azbestowo – cementowe	m^2	4.831	II stopień pilności
Płyty płaskie azbestowo-cementowe	m^2	164.169	II stopień pilności
Spółka Mieszkaniowa „Paryż" Sp. z o.o., ul. Siemońska 4, 42-503 Będzin			
Płyty płaskie azbestowo-cementowe	m^2	12.146	III stopień pilności
Zarządzanie Nieruchomościami Michalik Bogusława, ul. Modrzejowska 78c/4, 42-500 Będzin			
Płyty faliste azbestowo – cementowe	m^2	1.210	III stopień pilności
Płyty płaskie azbestowo-cementowe	m^2	5.120	II stopnień pilności
PW „ADM" Sp. z o.o. w Sosnowcu, ul. Kosynierów 35			
Płyty płaskie azbestowo-cementowe	m^2	3.256	II stopień pilności
SUMA płyt a-c	m^2	214.115	
Przedszkole Miejskie Nr 8, ul. Krasickiego 16,42-500 Będzin			
Płyty faliste azbestowo – cementowe	m^2	800	II stopnień pilności
Przedszkole Miejskie Nr 6, ul. Stalickiego 10a, 42-503 Będzin			
Płyty płaskie azbestowo-cementowe	m^2	1.100	II stopnień pilności
SUMA płyt a-c	m^2	1.900	

Około 96% wyrobów azbestowych w strukturze zabudowania w obiektach mieszkalnych stanowią płyty płaskie azbestowo-cementowe zabudowane na elewacjach budynków. W przeważającej mierze ich stan techniczny (II st. pilności) kwalifikuje je do ponownej oceny za rok.

W latach 2009-2010 przewiduje się usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów przedszkoli.

6.2. INWENTARYZACJA WYROBÓW AZBESTOWYCH W OBIEKTACH BĘDĄCYCH WŁASNOŚCIĄ OSÓB FIZYCZNYCH, NIE BĘDĄCYCH PRZEDSIĘBIORCAMI

Ogólnie powszechny brak reakcji między innymi na apele Prezydenta Miasta o przekazanie stosownych informacji o miejscach, ilościach i stanie technicznym wykorzystywanych wyrobów azbestowych przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami uniemożliwiał identyfikację rzeczywistych problemów istotnych z punktu widzenia Gminy w realizacji usuwania wyrobów azbestowych. Stąd też jednym z podstawowych zadań w ramach opracowania Programu było zinwentaryzowanie wszystkich posesji i obiektów gospodarczych prywatnych właścicieli w aspekcie występowania wyrobów zawierających azbest. Przeprowadzona inwentaryzacja pozwala mimo obiektywnych trudności (brak dokumentacji technicznych obiektów, częsta niechęć właścicieli do umożliwienia

przeprowadzenia pomiarów i wizji na terenie posesji, nieobecność właścicieli obiektów) do w miarę rzetelnej oceny ilości wyrobów azbestowych (w m^2) – **z dokładnością do ok. 10% i oceny ich stanu technicznego.**

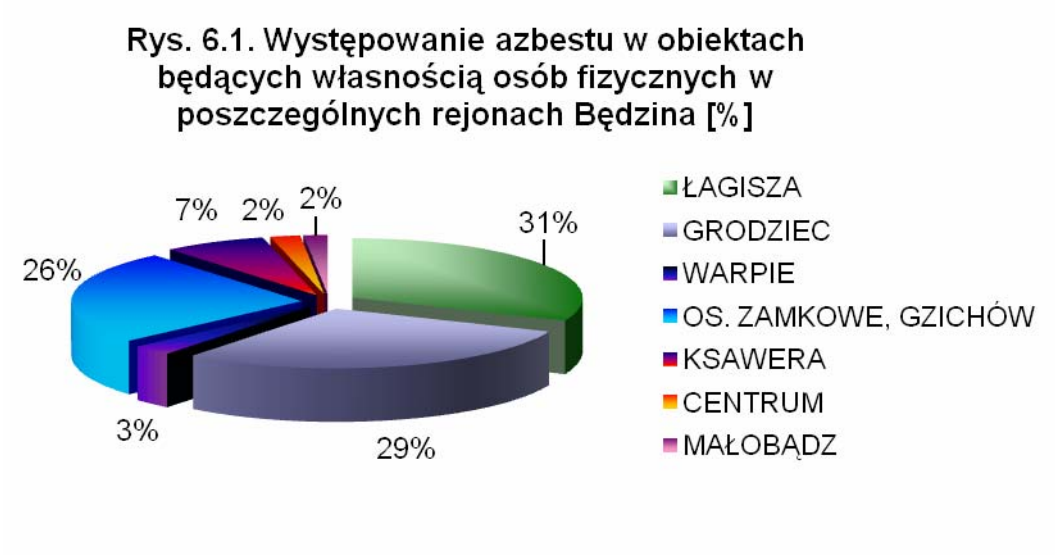
W ramach przeprowadzonej inwentaryzacji zidentyfikowano **151** obiektów (na ogólną ilość posesji ~ 4000) z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest o łącznej powierzchni ponad **9.000 m^2**, z czego ponad 56% (ok. 5.066 m^2) w budynkach mieszkalnych, reszta zaś (ok. 3.943 m^2) w pozostałych obiektach (obiekty gospodarcze, garaże, altanki, wiaty itd.).

Szczegółowy wykaz obiektów budownictwa indywidualnego zawierających wyroby azbestowe przedstawiono w zał. 1.3.

Tab. 6.3. Ilości poszczególnych rodzajów materiałów azbestowych w obiektach będących własnością osób fizycznych

Rodzaj materiałów azbestowych	Ilość obiektów	Powierzchnia materiałów a-c [m^2]
ŁAGISZA		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	53	2536
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	3	284
SUMA	*56*	*2820*
GRODZIEC		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	30	2306
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	5	336
SUMA	*35*	*2642*
WARPIE		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	8	189
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	1	64
SUMA	*9*	*253*
Oś. ZAMKOWE, GZICHÓW		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	26	2081
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	3	221
SUMA	*29*	*2302*
KSAWERA		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	10	428
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	1	222
SUMA	*11*	*650*
CENTRUM		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	*1*	30
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	*1*	160
SUMA	*2*	*190*
MAŁOBĄDZ		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	*9*	152
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	*0*	*0*
SUMA	*9*	*152*
Ogółem w Gminie Będzin		
Płyty cementowo - azbestowe faliste	137	7722
Płyty cementowo - azbestowe płaskie	14	1287
SUMA	151	9009

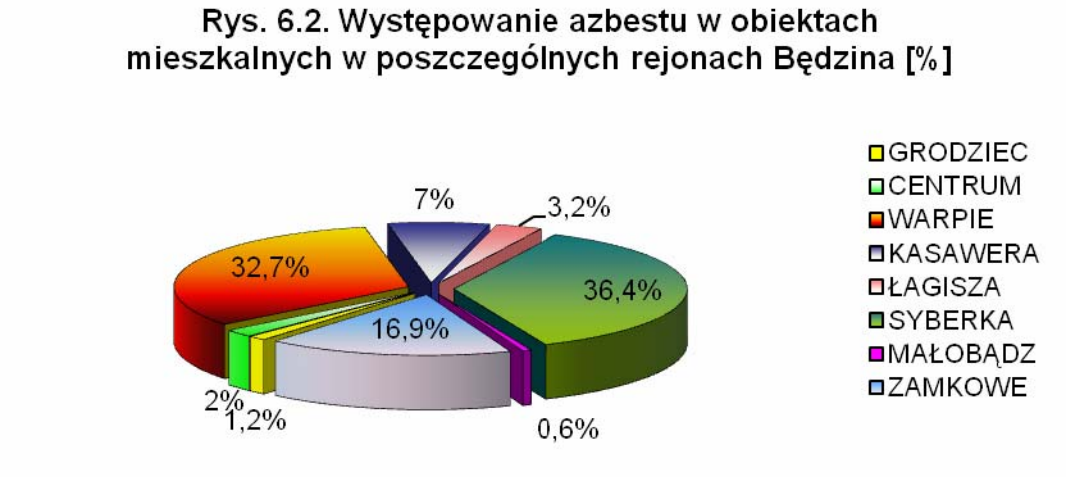
W strukturze użytkowania w ok. 86% przeważają płyty azbestowo-cementowe faliste (pokrycia dachowe).

Przedstawi one dane wskazują, że największe skumulowanie wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w obiektach będących własnością osób fizycznych występuje w rejonach Łagiszy, Grodźca i Gzichowa (wraz z Oś. Zamkowe) – ok. 86% ogółu wyrobów azbestowych zidentyfikowanych w posesjach i obiektach gospodarczych w Gminie.

Na podstawie aktualnych danych i przeprowadzonej inwentaryzacji można ocenić, że ilość wyrobów azbestowych zabudowanych w obiektach będących własnością osób fizycznych (posesje, obiekty gospodarcze) stanowi ok. 4% ogółu wyrobów azbestowych występujących w obiektach mieszkalnych i komunalnych w Gminie.

Poniżej przedstawiono procentowy udział występowania wyrobów azbestowych ogółem w obiektach mieszkalnych (budownictwo wielomieszkaniowe, komunalne i indywidualne) w poszczególnych rejonach gminy.

Z powyższego wynika, że największe ilości ogółu wyrobów azbestowych w obiektach mieszkalnych zlokalizowane są w rejonach: Syberka, Warpie oraz osiedle Zamkowe wraz z oś. Partyzantów.

Na rys. 6.3. przedstawiono lokalizacje obiektów (instalacji) przemysłowych, zabudowy wielomieszkaniowej i indywidualnej zawierających azbest na terenie Będzina.

Rys. 6.3. Mapka

6.2.1. OCENA STANU TECHNICZNEGO I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Stan techniczny wyrobów azbestowych zabudowanych w posesjach i obiektach gospodarczych oszacowano na podstawie wizji lokalnej i oględzin obiektów. Z oceny tej wynika, że są to głównie wyroby starsze niż 20 lat w większości bez powłok zabezpieczających.

Tab. 6.4. Ocena stanu technicznego wyrobów azbestowych na obiektach będących własnością osób fizycznych

Stopień pilności	Ilość obiektów	Powierzchnia płyt a-c [m^2]
ŁAGISZA		
I stopień pilności	1	18
II stopień pilności	28	1375
III stopień pilności	27	1427
SUMA	***56***	***2820***
GRODZIEC		
I stopień pilności	0	0
II stopień pilności	26	1463
III stopień pilności	9	1179
SUMA	***35***	***2642***
WARPIE		
I stopień pilności	0	0
II stopień pilności	3	27
III stopień pilności	6	227
SUMA	***9***	***253***
ZAMKOWE, GZICHÓW		
I stopień pilności	1	56
II stopień pilności	1	96
III stopień pilności	27	2150
SUMA	***29***	***2302***
KSAWERA		
I stopień pilności	0	0
II stopień pilności	4	44
III stopień pilności	7	606
SUMA	***11***	***650***
CENTRUM		
I stopień pilności	0	0
II stopień pilności	0	0
III stopień pilności	2	190
SUMA	***2***	***190***
MAŁOBĄDZ		
I stopień pilności	0	0
II stopień pilności	5	96
III stopień pilności	4	56
SUMA	***9***	***152***
OGÓŁEM W GMINIE BĘDZIN		
I stopień pilności	2	74
II stopień pilności	67	3100

III stopień pilności	82	5835
SUMA	***151***	***9009***

Z przeprowadzonej oceny stanu technicznego wyrobów azbestowych wynika, że pilnego usunięcia przedmiotowych wyrobów wymagają dwa obiekty (I stopień pilności) – łączna powierzchnia płyt azbestowo-cementowych do usunięcia ~74m^2.

Na pozostałych obiektach aktualny stan techniczny wyrobów zawierających azbest jest zadowalający (bądź w miarę zadowalający - II stopień pilności), umożliwiający ich dalsze bezpieczne użytkowanie do czasu ponownej oceny.

Wyniki oceny stanu technicznego obiektów w aspekcie wykorzystania wyrobów azbestowych zobrazowano na rys. 6.4.

Biorąc pod uwagę oszacowany wiek wyrobów azbestowych na powyżej 20 lat należy oczekiwać, że większość elementów zawierających azbest w obiektach zabudowy indywidualnej utraci swoje walory użytkowe po 2015r.

6.2.2. OSZACOWANIE KOSZTÓW USUNIĘCIA AZBESTU Z OBIEKTÓW BUDOWNICTWA INDYWIDUALNEGO

Koszty usunięcia wyrobów azbestowych oszacowano na podstawie informacji uzyskanych od specjalistycznych firm zajmujących się kompleksowo demontażem wyrobów zawierających azbest i usunięciem odpadów azbestowych (transport do miejsca unieszkodliwiania).

Z uzyskanych informacji wynika, że całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych – demontaż, transport, składowanie waha się w granicach 25-60zł za m^2 wyrobów

azbestowych. Skala kosztów wynika z wielu czynników, między innymi od miejsca zabudowania wyrobów azbestowych, wysokości obiektu, ilości demontowanych elementów.

Do oszacowania kosztów usunięcia wyrobów azbestowych z obiektów budownictwa indywidualnego przyjęto przeciętny koszt usunięcia 1m^2 przedmiotowych wyrobów w wysokości 40zł/m^2.

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych według stopnia pilności:

I stopień – wymagane bezzwłoczne usunięcie:

74m^2 x 40 zł/m^2 =	2.960,00zł
VAT 7%	207,20zł
Razem	***3.167,20zł***

II stopień – ponowna ocena po roku:

3100m^2 x 40 zł/m^2 =	124.000,00zł
VAT 7%	8.680,00zł
Razem	***132.680,00zł***

III stopień – ponowna ocena w terminie do 5 lat:

5.835m^2 x 40 zł/m^2 =	233.400,00zł
VAT 7%	16.338,00zł
Razem	***249.738,00zł***

Całkowity koszt usunięcia wszystkich wyrobów azbestowych z obiektów indywidualnych – **9009m^2** można oszacować na **385.585zł.**

7. ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA USUWANIE AZBESTU

Zgodnie z założeniami Krajowego programu usuwania azbestu koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest mają być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym prywatnych właścicieli obiektów z wyrobami zawierającymi azbest.

Inicjatywy samorządu terytorialnego, zmierzające do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska dają możliwości dofinansowania powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych a także ze środków funduszy Unii Europejskiej.

Stąd też rola samorządu w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy ma istotne znaczenie, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest

i w następstwie odnowa pokryć dachowych/elewacyjnych obiektów w większości przekracza ich możliwości finansowe.

7.1. KRAJOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Aktualnie podstawową formą dofinansowania działań w zakresie usuwania wyrobów azbestowych z obiektów będących własnością osób fizycznych jest finansowanie przez gminę w całości kosztów transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych powstałych przy likwidacji pokryć dachowych i elewacyjnych zawierających azbest ze środków **Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**.

Gmina posiada opracowany i zatwierdzany rokrocznie Regulamin dofinansowania z GFOŚiGW unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, powstałych w wyniku likwidacji pokryć dachowych i elewacji z budynków mieszkalnych i gospodarczych z terenu miasta Będzin, stanowiących własność osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami (zał. 5). Odbiór, transport i unieszkodliwianie odpadów azbestowych realizowane jest na zlecenie Urzędu Miejskiego w Będzinie przez firmę posiadającą zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, wydane w trybie przepisów Ustawy o odpadach.

Zgodnie z Regulaminem o odbiór odpadów azbestowych mogą się ubiegać osoby, które między innymi spełniają następujące warunki:

- posiadają prawo do dysponowania lokalem mieszkalnym lub gospodarczym,
- posiadają prawo do dysponowania lokalem mieszkalnym znajdującym się w budynku wielorodzinnym (zbiorczy wniosek),
- złożyły Prezydentowi Miasta Będzina zgodnie z obowiązującymi wymogami:
  - informację o wyrobach zawierających azbest i miejscach ich wykorzystania,
  - informację o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone,
- zapewnią i udokumentują wykonanie prac demontażowych przez wykonawcę spełniającego obowiązujące wymogi formalno-prawne w zakresie prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dofinansowania przedsięwzięć proekologicznych w formie niskooprocentowanych pożyczek i dotacji, głównie inwestycyjnych, przynoszących efekt ekologiczny.

Regulamin WFOŚiGW w Katowicach z zakresu usuwania azbestu, zatwierdzony uchwałą Rady nadzorczej określa między innymi:

- realizacja zadań polegająca na usuwaniu azbestu z budynków stanowiących własność osób fizycznych może być dofinansowana w formie pożyczki w wysokości 100% kosztów kwalifikowanych. Wnioskodawcą może być jedynie jednostka samorządu terytorialnego, która przedkłada zbiorczy wniosek obejmujący budynki wszystkich zainteresowanych mieszkańców,
- realizacja zadań polegających na usuwaniu azbestu z budynków, w których utworzono wspólnotę mieszkaniową może być dofinansowana w formie pożyczki do 100% kosztów kwalifikowanych. Wnioskodawcą może być jedynie wspólnota,
- obiekty objęte wnioskiem dofinansowania muszą być zakwalifikowane do I stopnia pilności w „Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest", wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) – zał. 3.

Dofinansowanie może nastąpić jeśli wnioskodawca wywiązuje się z obowiązku wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych stanowiących dochody Funduszu, a także gdy wywiązuje się z innych zobowiązań w stosunku do Funduszu. Formalnym wystąpieniem o finansowanie zadania ze środków wojewódzkiego funduszu jest złożenie wniosku o dofinansowanie zawierającego harmonogram rzeczowo-finansowy zadania z kompletem wymaganych dokumentów, wynikających ze stosowanych przez fundusz wymagań. Wojewódzkie fundusze stosują także częściowe umorzenia pożyczek.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przy finansowaniu inwestycji w 2007r kieruje się generalną zasadą wspomagania przede wszystkim inwestycji realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej, w celu osiągnięcia przez Polskę efektów ekologicznych określonych w Traktacie Akcesyjnym. Stosując tę zasadę, Narodowy Fundusz określił listę programów priorytetowych planowanych do finansowania w 2007r. Program priorytetowy dotyczący gospodarki odpadami – *Ochrona powierzchni ziemi i wód przez zapobieganie powstawaniu odpadów, ich zagospodarowanie oraz rekultywację terenów zdegradowanych* zawiera szereg zadań związanych z zagospodarowaniem odpadów. Warunkiem finansowania przez Narodowy Fundusz zadań w ramach programu jest konieczność ich określenia w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami oraz w planach niższego szczebla – wojewódzkich, powiatowych, gminnych.

Uzyskanie dofinansowania na inwestycje z listy programów priorytetowych i zawartych w planach gospodarki odpadami jest ponadto warunkowane udokumentowaniem przez inwestora możliwości pełnego pokrycia kosztów zadania oraz wywiązywaniem się przez niego z obowiązku uiszczania opłat i kar, stanowiących przychody Narodowego Funduszu. Stosowane przez Narodowy Fundusz dofinansowanie inwestycji ma formę pożyczki lub dotacji. O formie dofinansowania decyduje Zarząd Funduszu. Fundusz przeznacza również środki na kredyty bankowe (współpracę w tym zakresie prowadzi z Bankiem Ochrony Środowiska SA). Procedura ubiegania się o środki Narodowego Funduszu rozpoczyna się od złożenia wniosku o dofinansowanie wraz z odpowiednimi załącznikami. Załącznikiem do umowy jest m.in. harmonogram rzeczowo-finansowy. Udzielenie dofinansowania następuje na podstawie umowy cywilno-prawnej, mającej formę pisemną.

Dofinansowania w formie kredytu na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu udziela również **Bank Ochrony Środowiska SA**. Przedmiotem kredytowania jest m. in.:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych,
- demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych.

Kredyt przeznaczony jest dla wszystkich ubiegających się.

Warunki kredytowania:

- kwota kredytu nie wyższa niż 100.000zł i nie przekraczająca:
  - 80% kosztu całkowitego inwestycji dla samorządów,
  - 70% kosztu całkowitego zadania dla przedsiębiorców i osób fizycznych,
- okres kredytowania: do 5 lat,
- okres karencji: do 6 miesięcy od daty zakończenia inwestycji,
- okres realizacji inwestycji: do 6 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy,
- okres wykorzystania kredytu: nie dłuższy niż okres realizacji zadania,
- prowizja: 1,5% kwoty udzielonego kredytu lecz nie mniej niż 100zł.

7.2. ŚRODKI FUNDUSZY UNII EUROPEJSKIEJ

Dofinansowanie zadań związanych z usuwaniem azbestu możliwe jest w ramach realizacji dużych projektów mieszczących się w założeniach **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego** na lata 2007-2013 – „*Infrastruktura i środowisko*”

(zał. 4). Środki będące w dyspozycji RPO pochodzą z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**. Wojewódzkie władze samorządowe będą więc zarządzać znacznymi środkami, którymi mogą wspierać działania zarówno samorządów jak i małych i średnich przedsiębiorstw, zgodnie z opracowanymi przez siebie programami rozwoju.

Z uwagi na fakt, iż w okresie 2007-2013 zaistniała możliwość uzyskania wsparcia finansowego z funduszy EFRR na działania rewitalizacyjne w ramach Priorytetu VI – *Zrównoważony rozwój miast*, Działanie 6.2 – *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych*, również przez spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, spółki mieszkaniowe dokonano uzupełnienia opracowanego w 2005r „Programu rewitalizacji Miasta Będzina". Rozszerzony program zgodnie z jego celami zawiera zadania zgłoszone przez Wspólnotę Mieszkaniową przy ul. Gawlika 3 i 5 oraz Spółdzielnię Mieszkaniową „Wspólnota" – wymianę pokryć dachowych i elewacyjnych zawierających azbest i zastąpienie ich elementami bezazbestowymi.

Poziom dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi do 85% kosztów kwalifikowanych.

8. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

Niewłaściwe użytkowanie, a także usuwanie wyrobów zawierających azbest z uwagi na możliwości uwalniania włókien azbestu do otoczenia stanowi potencjalne zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi.

Generalnie prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest w myśl obowiązujących przepisów prawnych muszą być prowadzone w sposób eliminujący uwalnianie azbestu do środowiska.

Prace demontażowe wyrobów azbestowych z instalacji lub obiektów przemysłowych, a także obiektów będących własnością (w zarządzie) spółdzielni, wspólnot bądź spółek mieszkaniowych podlegają odpowiednim procedurom formalnym, w tym kontrolnym. Stąd też należy sądzić, że wykonywanie tych prac jest zgodne z obowiązującymi procedurami a ich oddziaływanie na środowisko w trakcie usuwania, przygotowania do transportu i wywóz odpadów azbestowych ograniczone jest do wymaganego minimum.

Problem nadal stanowi usuwanie wyrobów azbestowych. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że w przeszłości (a także nadal) wiele prac związanych z usuwaniem (zabezpieczaniem) elementów zawierających azbest wykonywanych było systemem gospodarczym bez przestrzegania jakichkolwiek norm w tym zakresie, a usunięte wyroby

azbestowe – odpady niebezpieczne deponowane były w miejscach niedozwolonych (np. w lasach, na polach, itp.).

Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych ze wszystkich obiektów, w tym obiektów będących własnością osób fizycznych stanowi jeden z podstawowych celów Programu. Zakłada się, że w trakcie realizacji Programu demontaż wyrobów azbestowych prowadzić będą jedynie firmy spełniające odpowiednie wymogi formalno-prawne, dysponujące wymaganym sprzętem i przeszkoloną załogą.

Przewiduje się, że na poprawę obecnej sytuacji w zakresie usuwania wyrobów azbestowych przez indywidualnych właścicieli obiektów, w tym świadomości ekologicznej mieszkańców, wpływ mieć będą między innymi przewidywane w Programie działania edukacyjno-informacyjne. Prowadzone są i będą działania kontrolne – oświadczenia wykonawcy prac demontażowych wyrobów zawierających azbest o poprawności wykonania usług z posesji, których właściciele zamierzają skorzystać z dofinansowania na unieszkodliwianie odpadów azbestowych ze środków GFOŚiGW.

Zgodnie z dotychczasowymi doświadczeniami prawidłowo wykonywane prace z usuwaniem azbestu (nawilgacanie wyrobów, odpowiednie opakowanie, oczyszczenie terenu prac z resztek azbestu, itp.) nie wiążą się z nadmierną emisją włókien azbestu. Należy więc sądzić, że realizacja Programu, w tym właściwy sposób wykonywania prac nie wpłynie negatywnie na stan środowiska, ograniczając uwalnianie włókien azbestu do otoczenia z racji użytkowania wyrobów już zdegradowanych, a także w sposób istotny zapobieganie niewłaściwemu sposobowi pozbywania się odpadów azbestowych.

9. ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE PROGRAMU

Zarządzanie, organizację i wdrażanie Programu powierza się organom Gminy Będzin, w ramach swych kompetencji i określonych zadań (Rada Gminy, Zarząd, Prezydent Miasta).

Jednostką koordynującą działania w zakresie organizacji, wdrażania i realizacji Programu, w tym:

- prowadzenia kampanii edukacyjno-informacyjnej dla mieszkańców gminy,
- monitorowania realizacji Programu (w ramach Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Będzin), w tym aktualizowania bazy danych o wyrobach azbestowych,
- pozyskiwania środków finansowych na działania zmierzające do usunięcia wyrobów azbestowych z obiektów będących własnością osób fizycznych,
- aktualizacji i weryfikacji Programu

będzie Referat Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Będzinie.